

Vedoucí úloha strany v branném systému ČSSR

Vedoucí úloha strany je jedním ze základních principů budování socialistické společnosti. Svou vedoucí úlohu a autoritu strana neustále prohlubuje tím, že v souladu s měnícími se podmínkami důsledně vyjadřuje potřeby společenského rozvoje a zájmy celé společnosti. Svým sociálním složením, pokrokovostí v politické i ideologické oblasti, společenskou aktivitou, organizovaností, kolektivností, rozhodováním i historickými tradicemi přispívá úsilí o realizaci celospolečenských zájmů a naplňování celospolečenských potřeb, zejména k socialistickému sjednocování naší společnosti.

Hlavním obsahem činnosti komunistické strany je politické vedení. Strana vypracovává jednotnou politickou linii rozvoje společnosti, základních oblastí společenského života, zabezpečuje plnění této linie organizačně i ideologicky, řídí vyhledávání, výchovu a rozmísťování kádrů a kontroluje plnění přijatých opatření. Strana koordinuje práci státních orgánů i společenských organizací, rozvíjí jejich iniciativu, usiluje o zvýšení organizovanosti, odpovědnosti a usměrňuje jejich činnost ke společnému cíli. Opírá se při tom o komunisty pracující v různých článcích společenského systému, o jejich zkušenosti a o podporu širokých mas.

Politické působení strany na různé objekty řízení musí být optimálně rozděleno na jejich jednotlivé části, a to jak, bezprostředně, tak i zprostředkovaně. „Základní složky, jež jsou objektem stranického

řízení, jsou tyto: 1. třídní a sociální struktura, jako zájmová struktura; 2. politický a právní systém (mocenské, správní, zastupitelské instituce aj.); 3. ekonomika; 4. kultura, kterou máme na mysli tvorbu materiální a duchovní kultury, ideologický a výchovný systém.“¹⁾ V mnoha případech objekty stranického a státního řízení se kryjí. Rozdíl je však ve formách subjektivního působení na objekt a jeho řízení. Jde o dialektickou jednotu, ale nikoli o totožnost. Stranické vedení bude spočívat především v jednotném výkladu základní linie politiky strany, vycházející z ideové koncepční analýzy a v jednotném organizačním a kádrovém zabezpečení.

Vojenská politika strany a branný systém

Součástí celkové politické linie je vojenská politika komunistické strany, a to ve směru horizontálním (podobně jako politika zahraniční, zemědělská, atd.) i ve směru vertikálním (působí různou měrou do všech stránek politického života). Vojenská politika strany, jejímž hlavním úkolem je všestranně řešit problémy obranyschopnosti země, vychází důsledně z marxistické filosofie, marxisticko-leninského učení o válce a armádě a z poznatků různých vědních oborů. Zahrnuje nejen výstavbu ozbrojených sil, které jsou základem

¹⁾ Tomášek, Vedení a řízení socialistické společnosti, RP z 19. 1. 1971.

dem obranyschopnosti země, ale celého komplexu politických, ekonomických a vojenských otázek vnitrostátního i mezinárodně politického charakteru. Vojenská politika je součástí celkové politické linie strany, která jí určuje místo, prostor, prostředky a politický charakter. Naproti tomu vojenská politika do určité míry zpětně ovlivňuje celkovou politickou linii strany, neboť odráží konkrétní objektivní společenský pohyb i to, jak se tento promítá ve společenské funkci obrany státu. Ovlivňuje úroveň obranné funkce státu, odráží kvalitativní rysy vnitřní i vnější politiky strany a působí na obranyschopnost státu.

Potřeby obrany země, vyplývající zejména z vnějších podmínek budování socialismu, vytvářejí rozpor mezi uspokojováním vnitřních potřeb společnosti a uspokojováním požadavků obrany. Optimální řešení tohoto rozporu je závislé především na stupni poznávací schopnosti strany, a to jak z hlediska hodnocení nebezpečí války, tak z hlediska hodnocení ekonomických možností země. Existuje tedy přímá závislost budování obrany na ekonomickém potenciálu země, tj. na schopnostech zajistit nezbytné podmínky pro efektivní výstavbu ozbrojených složek i ostatních prvků potřebných pro obranu země, stejně jako na možnostech vytvořit pevnou ekonomickou základnu schopnou hladkého přechodu na válečné hospodářství, zejména z hlediska materiálních a surovinových zdrojů. Úkolem vojenské politiky je najít optimální řešení pro uspokojení současných potřeb obrany země se současným zabezpečením potřebné ekonomické základny, bez zbytečného omezování potřeb společnosti. Je třeba zdůraznit, že preferovat potřeby obrany země bez přihlédnutí k ekonomickým možnostem znamená oslabovat obranu země v jejím nejdůležitějším článku. Soulad vojenské a hospodářské politiky je předpokladem úspěšného budování obrany. Vyžaduje však konfrontaci vojenské politiky s cíli ekonomické politiky i s cíli vnitřní a mezinárodní politiky. Jsou to sociálně politické zákonitosti, mezinárodní poměr sil a vývoj vojenství, které především určují hlavní rysy a požadavky vojenské politiky.

Řešení všech otázek obranyschopnosti země má velmi výrazný internacionální charakter. Tento je určován internacionální stránkou budování socialismu, důsledky na rozvoj vojenství i charakterem současného rozdělení světa a případného válečného konfliktu. Stupeň obrany našeho státu je přímo závislý na obranyschopnosti celého socialistického tábora, především pak Sovětského svazu. Každá tendence, která narušuje internacionální chá-

pání a řešení otázek obrany země, má vysoce škodlivý charakter.

Vojenská politika není oblastí výlučnou, odtrženou od zájmů společnosti, ale naopak vyplývá ze společných cílů a zájmů společnosti a státu. Tyto cíle jsou rozpracovávány formou vojenskopolitických koncepcí k zabezpečení obranyschopnosti země a realizovány v procesu budování branného systému. Vojenskou politiku je možné charakterizovat jako zvláštní oblast společenské praxe, která je zaměřena na vědomé ovlivňování procesu budování obrany společnosti jako celku i jednotlivých součástí, stránek i dílčích systémů. Cílem je dosáhnout souladu vývoje a požadavků soudobého vojenství s možnostmi a zájmy společnosti.

Branný systém je pak soustavou společenských obranných sil, jejichž základem je pravidelná armáda a dalšími subjekty jsou záložní ozbrojené síly, teritoriální ozbrojené síly a složky, civilní obrany, pořádkové a bezpečnostní složky a řídicí celospolečenské instituce ve státním a stranickém aparátu, které svojí činností realizují vojenskou politiku strany.

Vlivy vědeckotechnické revoluce ve vojenství a z nich vyplývající přeměny ve formách a způsobech vedení ozbrojeného zápasu způsobily, že příprava obrany státu není již výhradně záležitostí ozbrojených sil a vojenských řídicích orgánů, ale stává se záležitostí celospolečenskou. Branný systém představuje součást státní politické soustavy a v důsledku toho podléhá všem zákonitostem jejího rozvoje. Vyžaduje jednotnou realizaci všech prvků charakterizujících funkci a místo branného systému: prvek ideově politické a výchovné činnosti k zajištění obrany země, prvek vojenské činnosti včetně obrany a ochrany teritoria, prvek ekonomického zabezpečení potřeb ozbrojených sil, obyvatelstva i válečného hospodářství a prvek bezpečnostních a pořádkových opatření.

Vývoj branného systému socialistického státu je podmíněn obecnými zákonitostmi společenského rozvoje a zákonitostmi vedení ozbrojeného zápasu. To vyžaduje respektovat a uplatňovat některé základní principy výstavby branného systému. Jedním z hlavních principů, který pozitivně ovlivňuje vývoj branného systému, je princip vedoucí úlohy strany. Z dalších je nutné zdůraznit princip jednoty politických, ekonomických a vojenských stránek řízení obrany státu, které podmiňují maximální pružnost a efektivnost výstavby branného systému, a princip centralismu, který je založen na přísne koordinované činnosti jednotlivých podsystemů, složek a prvků branného systému.

Československo, jako stát se socialistickým charakterem společenského zřízení, je členem obranné koalice Varšavské smlouvy, která nejen zabezpečuje společnou obranu zúčastněných států, ale současně znásobuje kapacitu jejich branných systémů a umožňuje vojenskovodeckou i vojenskotechnickou integraci. Na jedné straně jsou respektovány zájmy a potřeby jednotlivých členských států, na druhé straně objektivní potřeby a obranné cíle koalice. Branný systém socialistického státu je tedy rozvíjen v souladu se změnami ve vojenství, potřebami vyvolanými specifickými podmínkami každého státu i objektivními tendencemi rozvoje branných soustav ostatních států Varšavské smlouvy. Tímto způsobem je možné odstranit disproporce a nedostatky dosavadního branného systému státu a uspokojit vojenské potřeby, které by nebyl schopen vlastními silami pokrýt.

Z uvedeného vyplývá, že obsah pojmu branný systém zdaleka přesahuje rámec ozbrojených sil a svými kořeny zasahuje nejen do ekonomiky, vědy, techniky, ale i do morálně politického potenciálu, kultury apod. Při hlubší analýze se postupně začíná, vedle sociálně politické oblasti, krystalizovat další dva prvky, které ve svém souhrnu zabezpečují obranyschopnost země a formují branný systém. Jsou to jednak prvky ekonomické, jako je ekonomická úroveň státu, objem výroby, životnost a mobilita ekonomiky, úroveň vědy a techniky, atd., a dále prvek ozbrojeného potenciálu, jako je počet ozbrojených sil, úroveň výzbroje, stupeň organizovanosti a bojové přípravy, morálně politický stav atd. Jde tedy o souhrn obecnějších možností a předpokladů daného státu vést úspěšný ozbrojený zápas a schopností realizovat tyto předpoklady přímo ve střetnutí.

Vedoucí úloha strany v branném systému

V ČSSR je základním principem politického řízení státu a tedy i budování branného systému vedoucí úloha Komunistické strany Československa. Z této vedoucí úlohy v politice státu pak zákonitě vyplývá i její vedoucí úloha při stanovení hlavních zásad a cílů vojenské politiky, vedoucí úloha při stanovení zásad a norem pro všestrannou přípravu obrany země a tedy i rozhodující míra pravomoci a odpovědnosti všech orgánů strany na všech stupních řízení branného systému.

Formy praktické realizace vedoucí úlohy KSČ v branném systému mohou být různé, avšak ve všech případech je třeba kvalitu a úroveň politického řízení bran-

ného systému považovat za jedno z hlavních kritérií jeho efektivnosti. Strana, jako vedoucí politická síla ve státě, nese v každém případě plnou odpovědnost za ideové zaměření vojenské politiky státu, za pojetí a politický obsah vojenských aspektů obrany a za stanovení politických cílů pro výstavbu a přípravu branného systému. Odpovědnost strany za obranu země nesnižuje ani nenahrazuje zákonnou odpovědnost státních orgánů za praktickou realizaci přijatých politických zásad obrany země. Veškerá výkonná moc v oblasti výstavby branného systému spadá do kompetence státních orgánů v rozsahu stanoveném platnými zákony. Strana řídí a integruje celospolečenské úsilí k obraně země na principech marxismu-leninismu, určuje základní koncepční linii a vytváří podmínky pro její realizaci ve všech oblastech společenského života, aniž by tím narušovala pravomoc a zbavovala odpovědnosti státní orgány a společenské organizace za plnění úkolů obrany země.

Realizace vojenské politiky strany je zabezpečována cestou federálních orgánů v horizontální struktuře řízení branného systému a cestou nižších stranických a státních orgánů ve vertikální struktuře. Při tom základní formou uplatňování vedoucí úlohy strany je přímá účast členů strany ve státních orgánech všech stupňů řízení.

Vedoucí úloha KSČ v branném systému z hlediska bezprostředního řízení se odráží v ustavení, činnostech a pravomocích Rady obrany státu, Rad obrany republik a Rad obrany národních výborů na nižších stupních.²⁾ Byl vytvořen jednotný systém, strukturálně uzpůsobený činnosti ve čtyřech základních oblastech — vojenské, politické, ekonomické a bezpečnostně pořádkové. Rady obrany jsou státním orgánem pro řízení otázek obrany v míru i za války v rámci stanovené působnosti. Rada obrany státu je oprávněna stanovit úkoly federálním ministerstvům a ostatním ústředním orgánům státní správy. Podobně je tomu u rad obrany nižších stupňů s pravomocemi na příslušné úrovni.

Základní myšlenkou vytvoření tohoto systému je upevnění vedoucí úlohy strany, jejího vlivu a kontroly v celé oblasti obrany státu. Praktická realizace je závislá na rozpracování působnosti rad obrany a vymezení vztahů ke státním orgánům na všech stupních, zejména k federálním a národním orgánům a institucím. Tím se vedoucí úloha strany v podstatě rozšířila na dvě základní linie: stranickou,

²⁾ Ústavní zákon č. 10/1969 Sb. z 31. 1. 1969 o Radě obrany státu.

využívající dosavadní organizační strukturu strany od ÚV KSČ po základní organizace, a stranicko-státní, spočívající na svislému řádu obrany, v jejichž čele jsou vedoucí tajemníci stranických orgánů a čelní představitelé státních a stranických orgánů příslušných stupňů. V případě řádu obrany je respektována jedna z nejdůležitějších forem uplatňování vedoucí úlohy strany, tj. přímá účast členů strany, v tomto případě vedoucích funkcionářů, ve státních orgánech socialistického státu.

Rady obrany zaujímají výlučné postavení vůči ostatním orgánům státní moci a správy, které vyplývá z jejich úkolu zabývat se otázkami tvorby, použití a řízení vojenského potenciálu v zájmu státní politiky. Struktura rad obrany odpovídá požadavkům objektivních podmínek charakteru soudobého ozbrojeného zápasu a zabezpečuje jednotu řízení obrany země v celém jejím komplexu, podle jednotné koncepce a v co nejtěsnějších vazbách stranických a státních orgánů. Jejich složení zabezpečuje respektování všech nejdůležitějších vlivů při rozhodování o obraně země a umožňuje pružnost a operativnost při řešení jakýchkoli situací. Systém rad obrany má přímé vazby od vrcholných federálních orgánů, celou vertikální strukturu řízení, až po výkonné orgány národní i územní. Je zde vyjádřena zásada vertikální i horizontální centralizace řízení a současně zásada účelné autonomie na nižších stupních.

Ve sféře praktické realizace obranných opatření působí současně s objektivními požadavky centralizace řízení i objektivní tendence decentralizační, vyplývající zejména ze složitosti a různorodosti jednotlivých dílčích činností v rámci branného systému na různých stupních. Tato protichůdnost je pouze zdánlivá, neboť jde o různost realizace v rámci jednoty řízení. Koncepční a normativní procesy vyžadují centralizaci řízení, zatímco praktická realizace vyžaduje respektování místních specifických podmínek.

Branný systém státu funguje v míru i za války v rozdílných podmínkách a pod tlakem rozdílných požadavků. V každém případě musí umožňovat rychlý a hladký přechod z mírových podmínek na válečné, bez podstatných strukturálních změn. Určujícím hlediskem výstavby branného systému musí být jeho válečná funkce a teprve od ní mohou být odvozovány odlišnosti funkce v době míru. Hlediska a požadavky válečných podmínek, zejména z hlediska řízení, jsou určující a mírové modifikace jsou přípustné pouze v rozsahu nenarušujícím přechod z mírového systému na válečný.

Řídící funkce strany v přípravném období

Příprava branného systému v míru je dlouhodobým procesem, který zahrnuje množství činností vojenských i nevojenských orgánů a organizací v oblasti morálně politické přípravy obyvatelstva k obraně země, budování a přípravy ozbrojených sil, připravenosti ekonomiky na zabezpečení výstavby základních prvků branného systému země a operační přípravy teritoria státu v zájmu ozbrojených sil i obyvatelstva. „Marxismus-leninismus považuje přípravu obrany socialistické vlasti za historicky nezbytnou v boji za vytvoření a upevnění nové společnosti. Objektivní nevyhnutelnost obrany vymoženosti socialismu pak vznikla v souvislosti se zákonitostí vývoje kapitalismu, zvláště v jeho nejvyšším, a posledním stadiu, v období imperialismu.“³⁾ Otázky výstavby branného systému a bezpečnosti státu jsou v třídně rozděleném světě součástí celkového rozvoje socialistické společnosti. Strana při tom vychází ze současné etapy vývoje naší společnosti, kterou chápe v jednotě jejich vnitřních i mezinárodních aspektů a zdůrazňuje třídní funkci a třídní charakter veškeré činnosti při budování branného systému a internacionální význam a přínos k posílení obranyschopnosti celého socialistického světa.

Strana v období příprav obrany státu uplatňuje svůj vliv především v těch oblastech, které určují orientaci a kvalitativní stránku branného systému. Týká se to zejména:

- obsahu a forem zahraniční politiky směřující k upevnění obranyschopnosti státu a orientaci na koaliční obranný systém Varšavské smlouvy;

- tvorby zásad vojenské politiky v souladu s cíli a úkoly ekonomické a sociální politiky státu, mezinárodní situací a rozvojem vojenství;

- výstavby ozbrojených sil z hlediska politické a odborné připravenosti i materiálně technického zabezpečení;

- rozvíjení vojenské doktríny z hlediska nejúčinnější a nejefektivnější formy obrany státu a výstavby branného systému;

- ideově politického působení na široké masy obyvatelstva v duchu vojenské politiky strany a obranných cílů státu;

- objasňování významu branné přípravy obyvatelstva z hlediska přípravy teritoria na válku;

- uvedení do souladu potřeb hlavních prvků branného systému s možnostmi ná-

³⁾ J. Pankratov, V. I. Lenin a sovětské ozbrojené síly, NV Praha, 1970, s. 22.

rodního hospodářství a s tím související zabezpečení přechodu na válečné hospodářství;

- udržování v pohotovosti některých prvků branného systému pro případ rychlého aktivizování a okamžitého nasazení;

- provádění kádrové politiky s cílem zabezpečit vysokou politickou a odbornou úroveň v hlavních prvcích branného systému;

- zabezpečení rozvoje ozbrojených sil i ostatních prvků obrany státu využíváním práce vědeckovýzkumné a vědeckoinformační základny;

- nepřetržitou kontrolní činností k zabezpečení realizace úkolů vojenské politiky v hlavních článcích branného systému.

Rídící funkce strany je realizována v celé vertikální struktuře stranických orgánů. Ústřední výbor určuje, v rámci své generální linie, zásadní linii pro všechny politické, hospodářské a vojenské orgány a společenské organizace a zabezpečuje její proniknutí, realizaci a kontrolu plnění.

Územní stranické orgány zabezpečují v rámci usnesení a směrnic ÚV KSC realizaci vojenské politiky v oblasti politické, ekonomické, ideově výchovné i v dalších oblastech společenského života. Na rozdíl od vrcholných stranických orgánů zde vedle řídicí funkce daleko výrazněji vystupuje funkce realizační přímo ve výrobní a prováděcí sféře v krajích a okresech. Krajské a okresní orgány strany zabezpečují realizaci a usměrňují všechny řídicí a výrobní instituce ve svých obvodech pro plnění všech úkolů vojenské politiky strany na úseku přípravy a řízení branného systému státu. Plnění těchto úkolů vyžaduje nezbytnou vojenskopolitickou, vojenskoekonomickou a vojenskoodbornou přípravu pracovníků na těchto stupních.

V ozbrojených silách jsou nositelem vedoucí úlohy strany stranickopolitické orgány a stranické organizace. V jejich výstavbě byly uplatněny ověřené principy a zkušenosti z výstavby sovětských i našich ozbrojených sil. Činnost a struktura stranických orgánů v ozbrojených silách je sladěna se zvláštnostmi výstavby ozbrojených sil, zejména se zásadou nedílné velitelské pravomoci a centralismem. Stranickopolitické orgány zabezpečují součinnost s územními stranickými organizacemi v civilním sektoru a aktivně se podílejí na jejich přípravě k plnění úkolů za války.

Rídící funkce strany za branné pohotovosti státu

Všechny obecné rysy a předpoklady vedoucí úlohy strany mají plnou platnost i za branné pohotovosti státu. Navíc toto

období přináší některé zvláštnosti, které zdůrazňují vedoucí úlohu strany v branném systému. Obrana socialismu v době branné pohotovosti je prvořadým úkolem, za jehož zabezpečení má komunistická strana plnou odpovědnost. Vzhledem k tomu, že všechny prvky branného systému se stávají vyhraněným třídním nástrojem, soustřeďují na sebe nutně pozornost strany. Vedoucí úloha strany se stává základním předpokladem důsledného naplnění třídně politického určení branného systému státu jako socialistického ozbrojeného organismu. Strana uplatňuje svůj vliv v rozhodujících oblastech, které určují základní orientaci státu za války a kvalitu obranného úsilí a dbá na soustavné a jednotné úsilí státních a společenských orgánů a organizací v rámci složitých podmínek činnosti za války. Zabezpečuje soustředění a efektivní využití všech morálně politických, vojenskoekonomických, vědeckotechnických a vojenských možností státu v zájmu úspěšného vedení ozbrojeného zápasu.

Ve své činnosti se strana zaměřuje především na:

- plnění internacionálních závazků a upevňování koaličního branného systému v souladu se zájmy státu;

- realizaci zásad vojenské doktríny se současným upřesňováním operací v souladu s vývojem válečných zkušeností;

- zabezpečování kádrového doplňování a materiálního zásobování ve shodě s požadavky ozbrojených složek a výchovy a výstavby nových útvarů;

- ideově politické působení na vědomí obyvatelstva i příslušníků ozbrojených sil v duchu politických a vojenských cílů celé koalice;

- řešení problémů zabezpečování válečné výroby a zásobování, zvyšování účasti obyvatelstva na obranných pracích a prosazování zájmů obrany země ve všech oblastech národního hospodářství;

- kontrolu realizace zásad vojenské politiky a účelné vynakládání finančních prostředků na obranu státu.

Za branné pohotovosti se bude výrazněji a bezprostředněji projevovat nutnost direktivnějšího vedení státních orgánů a společenských organizací komunistickou stranou, která představuje integrující politický faktor úspěšné obrany státu, při respektování stanovené odpovědnosti jednotlivých státních orgánů a institucí.

Ústřední výbor KSC bude určovat v zásadních otázkách linii pro všechny politické, ekonomické a vojenské orgány a instituce s cílem dosáhnout úplného vítězství nad nepřítelem. Za branné pohoto-

vosti státu bude strana uplatňovat svoji vedoucí úlohu přijímáním vhodných opatření a zabezpečovat jejich realizaci rozvíjením stranickopolitické práce s vedoucími pracovníky státních a hospodářských orgánů.

Vzroste úloha a význam předsednictva ÚV KSČ vzhledem k předpokladu, že válečné podmínky ztíží v prvních dnech a možná i týdnech svolat plénum ÚV KSČ. Vedoucí úlohu strany bude předsednictvo uplatňovat především prostřednictvím Rady obrany státu ve směru na státní a hospodářské orgány a organizace a rovněž pro-

střednictvím stranických orgánů všech stupňů i členů strany v orgánech a institucích státního a ekonomického charakteru. Válečné podmínky si vyžádají do určité míry změnu ve stylu práce stranických orgánů a přesuny ve složení a počtech jednotlivých článků stranického aparátu.

Výrazné zastoupení stranických orgánů v řadách obrany všech stupňů umožňuje straně uplatnit jejich prostřednictvím vliv na všechny prvky branného systému a udržet tento vliv v kritických situacích na počátku války i v jejím průběhu.

* * *

Branný systém ČSSR představuje nedílnou součást státně politické soustavy. Základním principem politického řízení socialistického státu a tedy i budování branného systému je vedoucí úloha strany, určující základní koncepční linii obrany země. Strana řídí a integruje celospolečenské úsilí k obraně a vytváří nezbytné podmínky pro její realizaci.

Specifické podmínky vyplývající z požadavků a potřeb branného systému, zejména v období branné pohotovosti, vyžadují účelný systém řízení, respektující princip vedoucí úlohy strany při současném zachování zákonné odpovědnosti státních orgánů a institucí. Organizační struktura branného systému musí umožnit rychlý přechod z mírových podmínek na válečné. Otázky obrany státu je nutné řešit nepřetržitě již v době míru zapojením všech společenských prostředků země.

Problematika vedoucí úlohy strany v branném systému ve spojení s procesem jeho vývoje, vzájemnými vazbami a souvislostmi musí být soustavně sledována a analyzována. Jedině tak je možné využít poznatků soudobého vojenství, možností ekonomického potenciálu státu a zájmů společnosti k vytvoření podmínek pro maximální zabezpečení obrany země. Rozpracování postavení a vedoucí úlohy strany v branném systému musí být záležitostí vědeckovýzkumných pracovišť, stejně jako koncepčně řídicích složek v ozbrojených silách i ostatních prvcích branného systému.

Byla to jediná komunistická strana, která hrozící nebezpečí včas viděla, před ním varovala a do posledního okamžiku osudné kapitulace se snažila o odvrácení nejhoršího. ... Proč nebyla prosazena jednotná vůle lidu? Proto, poněvadž ve vládě a ve vládních stranách panoval nedemokratický postup. Jednotlivci rozhodovali samostatně a neodpovědně, aniž se ptali na mínění svých voličů a svých stran. ... Máme právo a povinnost volat na soud lidu a dějin zejména všechny ony živly a síly, které tuto hanebnou kapitulaci po dlouhou dobu záměrně připravovaly, které se spikly s nepřitelem proti vlastnímu lidu, národu a republice.

(K. Gottwald, z řeči ve stálém výboru NS RČS dne 11. října 1938.)